

Heikki Lunnas:

SUOMEN KUNTALIITON TIETOPALVELUT

TERVEYDENHUOLLON ATK-PÄIVÄT 5.5.1993

1. SUOMEN KUNTALIITTO

Suomen Kuntaliitto on kuntien etu- ja palvelujärjestö, jonka muodostavat maamme kunnat ja kaupungit.

Liitto huolehtii kuntien ja kuntayhtymien edunvalvonnasta ja tarjoaa asiantuntijapalveluja. Se vastaa koulutus- ja kehittämistoiminnasta sekä tiedonvälityksestä ja julkaisutoiminnasta.

Suomen Kuntaliiton palvelualueita ovat

- kunnallistalous
- sosiaali- ja terveydenhuolto
- sivistystoimi
- työvoima- ja henkilöstöpolitiikka
- rakennepolitiikka
- yhdyskuntarakentaminen
- ympäristönsuojelu
- lainopilliset asiat
- tietohuolto
- viestintä
- kansainväliset asiat

Työmarkkina-asioita Kuntaliitossa hoitaa Kunnallinen työmarkkinalaitos.

Kuntaliiton palveluyhtiöitä ovat Audiator (tilintarkastus), Efektia Palvelu (konsultointi), Gustavelund (hotelli- ja kongressitoiminta), Kuntakoulutus (koulutustoiminta) sekä Suunnittelukeskus (tekninen suunnittelu ja konsultointi).

Liitto julkaisee Kuntalehteä sekä Finlands Kommuntidning -lehteä.

2. KUNTALIITON TIETOPALVELUT

Lyhyellä tähtämellä pyritään sulauttamaan yhteen nykyiset tietopalvelun välineet kunnallishallinnon tarpeita mahdollisimman hyvin palvelevalla tavalla. Erityishuomion kohteena ovat näin ollen olleet sellaiset asiat kuin tiedotteet, saavutettavuus jne.

2.1 TIEDOTTEET

Kesäkuun 1993 alusta lukien tulevat ilmestymään seuraavat tiedotteet:

Kunnallistalous 3-4 kertaa vuodessa
 Rakennepolitiikka tarvittaessa
 Elinkeinot 4 kertaa vuodessa
 Regiooni 4 kertaa vuodessa
 Yhdentyvä Eurooppa 4 kertaa vuodessa
 Tietohuolto 4 kertaa vuodessa
 Kunnallistilasto 10-15 kertaa vuodessa
 Ympäristö 10 kertaa vuodessa
 Yhdyskuntatekniikka 6 kertaa vuodessa
 Asuminen 10 kertaa vuodessa
 Sivistystoimi 20 kertaa vuodessa
 Motivo 3 kertaa vuodessa
 Sosiaalitoimi 15-20 kertaa vuodessa
 Terveystieteiden tutkimuskeskus
 Sairaalatiedote 6 kertaa vuodessa
 Svensk info 6 kertaa vuodessa
 Kursinfo tarvittaessa

Tietohuollon tiedote tulee sisällöllisesti painottumaan kunnallishallinnon tietotekniikkaan, koska yleiset tilastot julkaistaan erikseen.

2.2 KUNTAPOSTI

KUNTAPOSTI – UUSI KUNTALIITON VIESTINNÄN JA TIETOPALVELUN KANAVA

Kuntaposti on tietotekniikkasovellus, joka perustuu sähköpostiin ja toimii seuraavasti. Tiedon tarvitsija ilmoittaa sähköpostilla Kuntaliiton tietokoneelle, minkä asiakirjan hän haluaa ja tietokone lähettää automaattisesti asiakirjan sähköpostilla. Kuntaposti voi myös kysellä ja kerätä tietoja (aloitteita, arvioita kunnan talouden kehityksestä jne) kunnista. Kuntapostiin kuuluu myös jakelu- tai postituslistoja. Jos lähettäjä (Kuntaliitosta tai kuntayhteisöstä) ilmoittaa sanomansa vastaanottajaksi jakelulistalla, sanoma menee kaikille niille, joiden tunnukset ovat jakelulistalla.

Kuntaliitto voi käyttää Kuntapostia tietopalveluissa ja viestinnässä perinteisten jakelukanavien (kirjeposti, puhelin, telekopio) ohella. Sähköpostilla on nyt tavoitettavissa useita kymmeniä kuntayhteisöjä (mm. Helsinki, Tampere) ja tuhansia näiden palveluksessa olevia henkilöitä. (KATKOn kyselyllä keväällä 1993 tarkentuu lukumäärä ja näiden sähköpostiosoitteet.)

Kuntapostin etuja ovat:

1. nopeus
2. konekielinen muoto
3. vähäiset kustannukset.

Kuntapostin jakelulistalla olevat voivat saada esimerkiksi lehdistötiedotteet samanaikaisesti kun niistä lähetetään telekopiot lehdille. Vastaanottaja saa sanoman konekielisenä ja voi siksi helposti edelleen jaella sanoman sisäisellä sähköpostijärjestelmällään sekä tallettaa sen

konekieliseen tekstiarkistoon. Vastaanottaja voi myös käyttää sanomaa esimerkiksi tekstinkäsittelyssä tai taulukkolaskennassa.

Kuntapostista aiheutuvat kustannukset Kuntaliitolle ovat vähäiset, koska sähköpostina lähetettävät tiedot ovat yleensä saatavissa konekielisenä, sanoman kuljetus ei maksa paljoa eikä myöskään kyseisen sovellusohjelman käyttö. Toisaalta Kuntaposti voi vähentää muita tarvike-, monistus- ja postituskuluja.

Kuntapostista saattaa olla Kuntaliitolle myös **strategisia etuja**, jos siitä kehitty kunnille tärkeä tietolähde ja keskustelufoorumi. Sähköposti tiedon jakelukeinona tulee varmasti yleistymään ja kuntayhteisöt tulevat hankkimaan lähiverkkoihinsa sisäisiä sähköpostijärjestelmiä toimistojärjestelmien mukana.

Kuntapostia on kokeiltu vasta lähinnä kuntien keskusjärjestöjen piirissä ja Kuntapostin asiakirjavarasto sisältää vasta Kaupunkiliiton tekstiarkiston (lausuntoja, yleiskirjeitä) ja eräitä tietoja kiinteistöjen verotuksesta.

Aikomuksena on jatkaa ja laajentaa Kuntapostin kokeilua v. 1993 seuraavasti:

1. tietotarjonnan lisääminen - mukaan lehdistötiedotteet, kuntia kuvaavia tilastotietoja, vastualueiden tiedotteet, ym.
2. kokeiluun pyydetään mukaan kuntayhteisöjen edustajia.

Kuntapostia esitellään vastuualuekohtaisissa tilaisuuksissa ja samalla selvitetään, mitä tietoja vastualueilta voisi jaella Kuntapostilla.

Kuntapostin

X.400 osoite: S=kuntaposti;O=juha;P=juha;A=mailnet;C=fi

Internet-osoite: kuntaposti@juha.fi

2.3 TIETOPALVELUJEN YLEISKEHITYKSESTÄ

Eri vastualueilla on suunnitelmia ja myös käytännön toimenpiteitä oman alueensa tietohuollon kehittämisestä.

Yleisesti on pidettävä tärkeänä, että sekä kuntapostia että mitä muita välineitä tahansa käyttäen tietopalvelun hyötyyn kiinnitetään erityistä huomiota. On kehitettävä mittareita, toimintatapoja ja välineitä, jotta esimerkiksi seuraavan tyyppisiä tarpeita voitaisiin tyydyttää:

1. Kunnallistalouteen vaikuttavien alueellisten tekijöiden kuvaaminen korkeintaan muutaman viikon vanhana
2. Nopea itsepalvelukanava asiantuntijoiden/valmistelijoiden erityistarpeisiin
3. Julkisten tilastojen nopeampi hyödyntäminen

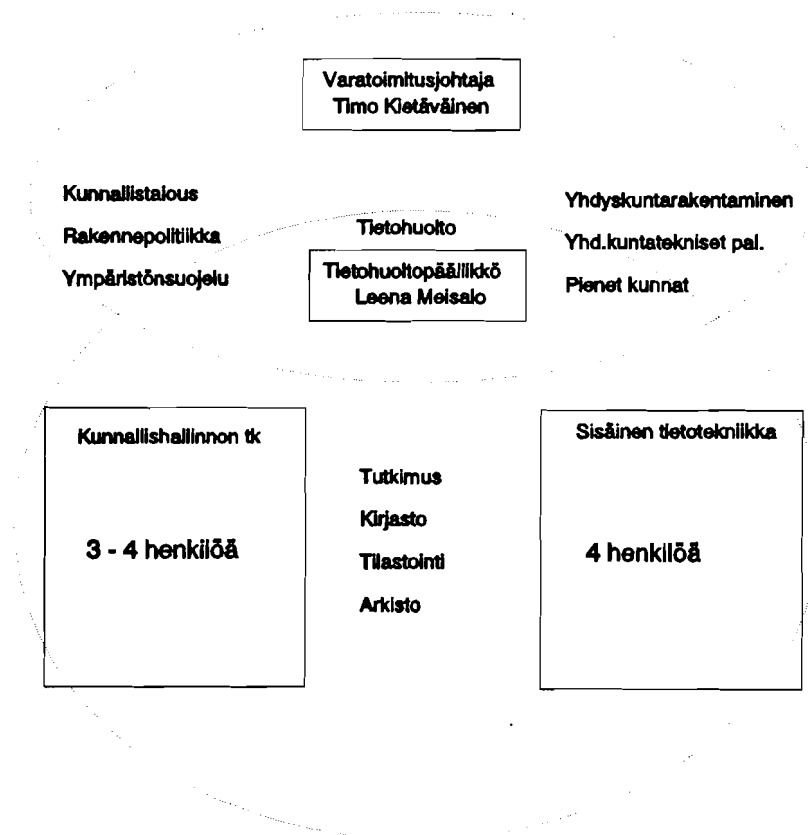
3. TIETOHUOLLON VASTUUALUE

3.1 ORGANISAATIO

Tietohuollon vastuualue kuuluu Kuntaliiton varatoimitusjohtajan ryhmään:

KUNNALLISHALLINNON TIETOTEKNIikka

3.2 VASTUUJAKO KUNNALLISHALLINNON TIETOTEKNIIKASSA

Varsinkin kunnallishallinnon tietotekniikkaan liittyvässä työssä siirtyminen Kuntaliittoon merkitsee muutosta näkökulmaan verrattuna nykyiseen keskusjärjestöjen yhteistyöhön. Tähän mennessä vastuu kehitystyöstä on yleisesti ollut Kunnallishallinnon tietotekniikkaneuvottelukunta KATKO:lla, mutta Kuntaliitossa vastuu hajautuu ns. substanssivastuualueille.

Muutoksen edut ja haitat ovat mm

- + tietotekniikan kehityshankkeet oikeassa suhteessa Kuntaliiton muiden tavoitteiden kanssa
- + toiminnallisen asiantuntemuksen ja kehitystarpeiden yhteys
- + toiminnan periaatteet ja perinteet poikkeavat toisistaan
- asettaa erityisvaatimuksia liiton sisäiselle tiedonkululle
- laaja-alaiset projektit voivat olla ongelmallisia
- sektoreiden resurssit ja näkemykset eroavat toisistaan

Pelkistettynä tehtäväjako tietohuollon ja muiden vastaavien välillä on

KUNNALLISHALLINNON TIETOTEKNIIKAN TEHTÄVÄJAKO

TIETOHUOLTO

- * asiantuntemus- ja koordinoitavun välitys vastuualueelle
- * yleiset neuvonta- ja tietopalvelut
- * kehityksen koordinointi
- * kansallinen ja kansainvälinen tietotekniikkayhteistyö sekä yleinen edunvalvonta
- * omat kehitysprojektit
 - uudet välineet
 - tekniset standardit
 - infrastruktuurihankkeet
 - atk-turvallisuus
 - tietotekniikan tuottavuus
 - atk-hankinnat
 - ...
- * kunnallishallinnon tietotekniikan tilanteen seuranta
- * liiton kunnallishallinnon tietohuoltoon liittyvien toimintalinjojen valmistelu
- * perusrekistereiden yms. tietohuolto

VASTUUALUEET

- * toimialuekohtainen yleinen järjestämisvastuu
- * toimialuekohtaiset tietotekniikan kehitysprojektit kuten esimerkiksi
 - sanomakehitys
 - tiedonsiirtohankeet
 - tietojärjestelmähankkeet
- * toimintaan sidotut neuvonta- ja tietopalvelut
- * toimialueen tietoisätköt ja luokitukset
- * soveltuvin osin toimialan tietopalvelut

Kuntaliiton toimintaa valmisteltaessa on tehtäväjaosta pidetty yllä jatkuvasti konkretisoituvaa yksityiskohtaisempaa kuvausta:

KUNNALLISHALLINNON TIETOTEKNIikka JA SUOMEN KUNTALIITTO

LUONNOS 4.5.1993

1. LÄHTÖKOHDAT

Hallinnollisessa työssä on kunnallishallinnossa tällä hetkellä noin 60.000 - 70.000 tietotekniikan käyttäjää ja mikäli laskemme mukaan tietotekniikan vähän laajemmin käsitettynä

(analysointi- ja valvontalaitteet, kulunvalvonnat, erilaiset viestintävälineet jne), koskee se jo käytännöllisesti kaikkia.

Tietotekniikkamenot suppeasti käsitettynä ovat kunnallishallinnossa lähes 2 miljardia markkaa vuodessa; suuruudeltaan ne vastaavat perinteisen luokituksen mukaisia järjestötoimen pääluokan menoja.

Erilaisten rutiinitehtävien automatisoinnissa (esimerkiksi talous- ja henkilöstöhallinto) on tietotekniikan potentiaalisista hyödyistä valtaosa ulosmitattu jo 1970- ja 1980 -luvuilla. Rasitteena tästä ovat kuitenkin monissa kunnissa turhan korkeat atk-kustannukset ja muutoksiin sopeutumaton tekninen rakenne.

Viime vuosina kunnallishallinnon tietotekniikka on voimakkaasti ollut suuntautumassa kokonaan uusille urille; organisaation sisällä painopisteinä ovat olleet esimerkiksi palvelujen kehittäminen ja tietohuollon tarkoituksenmukainen järjestäminen yleensäkin. Toisaalta kuntien yhteistyö ja verkottuminen laajemminkin ovat luoneet uusia kehittämispaineita.

Tietotekniikalla on kunnallishallinnossa toistaiseksi korvattu lähinnä kirjoitus- ja laskukone sekä jossain määrin arkistohyllyt. Tulevaisuudessa tietotekniikalla voidaan korvata mm. lomakkeet, kokoushuoneet sekä osin nykymuotoinen posti ja puhelin. Tietotekniikka ja tietopalvelut tulevat vaikuttamaan toiminnallisesti asioiden ja lausuntojen yhteisvalmisteluun, asiantuntijoiden kommentointiin ja konsultointiin sekä tiedottamiseen, jolloin ajalla ja paikalla ei ole enää entisenlaista rajoittavaa merkitystä. Tulevaisuuden painopiste myös kunnallishallinnossa tulee hallinnollisten järjestelmien asemasta olemaan palvelutapahtumaa tukevien tietojärjestelmien kehittämisessä.

Tietojärjestelmissä tärkeimmäksi on muodostumassa niiden organisaatioiden rajat ylittävä yhteentoimivuus puhtaasti sisäisten asioiden jäädessä vähemmälle huomiolle.

Tämän vuosikymmenen yleisiä kehittämistehtäviä tulevat olemaan mm. seuraavat painopistealueet:

1. Kuntien tietoteknisen ammattitaidon kehitys

Erityisesti tulee keskittyä luomaan edellytyksiä sille, että kunnallishallinnon organisaatioilla olisi kullekin sopiva strateginen näkemys oman yhteisönsä tietotekniikan kehittämisestä ja että työ myös käytännössä tapahtuisi hallitusti. Kunnille ja kuntayhtymille tulee olla tarjolla yleisiä toimintamalleja standardien suhteen sekä tietoa yleiset vaatimukset täyttävistä järjestelmäkomponenteista.

Johdon panosta strategiassa ja tietotekniikkaresurssien käytössä tulee lisätä.

2. Tietoliikenteen tekniset ratkaisut ja palvelut

Tietojärjestelmien yhteentoimivuuden tarve muodostuu keskeiseksi. Pohjan työlle muodostaa eurooppalaisten standardien ja standardikonaisuuksien lisääntyvä käyttö.

Kunnallishallinnolta edellytetään osallistumista julkista hallintoa koskevan tietotekniikkapolitiikan määrittelyyn. Poliitiikan tulee olla joustavaa ja kulloiseenkin ajankohtaan soveltuvaa.

Kunnallishallinnossa pitää myös pystyä hyödyntämään tähän mennessä erillisinä pidettyjen tietoliikennetoimintojen (data, puhelin, kuvan välittäminen) integroitumisen suomat mahdollisuudet.

3. Tietoliikenteen sopimustyyppiset toiminnalliset ratkaisut

Organisaatioiden välillä ei useimmiten voida toteuttaa samanlaisia teknisesti standardoituja ratkaisuja kuin omassa hallinnassa olevassa verkossa. Siksi lähivuosina eräs kehityksen painopistealueista tulee olemaan OVT -ratkaisujen yleistyminen, jossa tiedonsiirron aikana tieto muutetaan standardoitun sanoman muotoon. Kunnallishallinnossa tätä tapaa on jo käytetty terveydenhuollossa (esim. laboratoriolähetteet), hankintatoimessa (tilaukset ja laskut), taloushallinnossa sekä tietopalveluissa (hallinnon tietoikkuna).

Eri käyttötarkoituksiin soveltuvien sanomamallien kehittäminen tulee olemaan keskeinen ja tärkeä yleiskehittämistehtävä. Toisaalta se edellyttää myös osallistumista kansalliseen/kansainväliseen työhön, koska ei ole tarkoituksenmukaista ryhtyä kehittämään uusia sanomakuvauksia jo olemassa olevien sijaan.

4. Tietoliikenteen sisällölliset kysymykset

Keskeisimpänä tehtävänä tähän kuuluu huolehtia siitä, että Suomen kunnallishallinnolla on käytettävissään yhtenäiset ja tarkoituksenmukaiset nimikkeistöt, luokitukset ja muut tietosisältöön liittyvät standardit. Osa joudutaan tekemään käytännöllisesti katsoen omana työnä, mutta valtaosa syntyy laajan yhteistyön ja/tai kansallistamistyön tuloksena.

Myös laajempiin tietoarkkitehtuurikysymyksiin kaivataan kannanottoja juuri käynnistyneen KATKO:n perusrekisterisuosituksen tapaan.

5. Tietojärjestelmien määrittelytyö

Verrattuna jo nyt KATKO:ssa tehtyyn työhön systeemis suunnittelun tarve vähenee, mutta ei tule kokonaan poistumaan. Varsinkin, kun tietotekniikka laajentuu jatkossakin uusille alueille.

2. KESKEISET TOTEUTUSPERIAATTEET

Tietotekniikka on nykyisin toiminnassa niin merkittävä tekijä, ettei siihen liittyvää kehittämistä voi jättää toimintaa ja sen tavoitteita tuntemattoman vastattavaksi. Eli päävastuun tulee siitä olla kohdealueen asiantuntijoilla. Tarvittava tekninen tietämys on hankkeisiin erikseen hankittavissa.

Kuntaliitton kohdistuvista palvelutoiveista tehtiin kysely ennen käytännön suunnitteluvaiheen aloittamista. Vastauksissa pidettiin tietohuollon palveluja yhtenä tärkeimmistä. Tämä lienee tulkittavissa koskemaan niin tietopalvelua kuin tietotekniikkaakin.

Myös Kunnallishallinnon tietotekniikkaneuvottelukunta KATKO:ssa viimeisen kahden vuoden ajan käydyissä keskusteluissa on selvästi tullut esille, että kunnat odottavat liitolta konkreettisia tietotekniikan käyttöön liittyviä hankkeita ja ohjeita sekä järjestettyä yhteistyötä.

Kuntaliiton toiminnan organisoinnissa nämä lähtökohdat on otettu huomioon; kaikissa asioissa koskeneissa keskusteluissa on vallinnut yksimielisyys siitä, että keskusjärjestöissä ja niissä erityisesti KATKO:ssa tehty työ jatkuu sekä henkilöresursseiltaan että kuntakentän edustukseltaan entistäkin laajempaan.

Kuntaliiton organisatorinen rakenne tarjoaa kehityshankkeiden edellyttämälle vapaalle yhteistyölle hyvät puitteet, mikäli periaatteelliset puitteet on kyllin selkeästi määritelty.

Kunnallishallinnon tietotekniikan osalta yhteistyö ei sinänsä ole mikään uusi käsite, koska se keskusjärjestöissä on ollut toiminnallisesti pääosin sillä tavoin organisoitua jo 1960 -luvulta lähtien, ensin Kuntien atk -neuvottelukunta ja myöhemmin KATKO. Tähän työhön käytettyjen resurssien suuruus on ollut yhteensä noin 6 miljoonaa markkaa vuodessa, mistä ns. jäsenmaksurahoitteista on järjestöissä yhteensä ollut noin kolmasosa; kunnallishallinnon tietotekniikkamenoista siis noin 0,1 prosenttia.

Historiallinen syy tällaiseen organisointiin on ollut paitsi keskusjärjestöjen yhteistyö myös tietotekniikan tietynlainen mystisyys, käyttäjien vähäisyys, välineen kalleus sekä sen merkittävyyden ymmärtäminen. Olosuhteet ovat osittain muuttuneet; esimerkiksi eri toimialueilla pystytään esittämään selkeät näkemykset tietojärjestelmien toiminnallisiksi vaatimuksiksi. Ja kääntäen; tietotekniikka on kaikilla kunnallishallinnon toimintasektoreilla niin tärkeä tekijä, että lähes kaikki kehityshankkeet, joissa tietotekniikkaa ei oteta jollain tavalla huomioon, eivät voi olla kunnallishallinnon asiaa edistäviä.

Pääperiaatteena Kuntaliitossa on, että toteutuksen ja budjetoinnin vastuu tietotekniikan ja koko tietohuollon toimialuekohtaisista kehittämisprojekteista ja edunvalvonnasta on eri vastuualueilla. Tällä pyritään varmistamaan paitsi asiantuntijuus myös ja ennen kaikkea se, että erilaisten projektien priorisointi tapahtuu toiminnallisen asiantuntemuksen pohjalta. Menettely lienee myös omiaan helpottamaan liiton toiminnan yleistä ohjausta.

Toisaalta lienee myös niin, että harvemmin kehitysprojekti/edunvalvonta koskee vain yhtä vastuualuetta. On myös todennäköistä, että näissäkin asioissa tulee eteen tilanteita, joissa yksimielistä kannanottoa Kuntaliiton sisällä ei ole löydettävissä.

Samoin on varmistettava se, että tekniset (esimerkiksi avointen järjestelmien periaatteet) ja tietosisällölliset (esimerkiksi jokin yleinen käsite) kysymykset ovat linjassa vastuualueilla tehtävässä työssä.

Tähän ei käytännössä löydy muuta ratkaisua kuin se, että Kuntaliitolla on tärkeimmissä asioissa ajan tasalla oleva linja, joka ohjaa myös vastuualuekohtaisesti tehtävää työtä.

Heti Kuntaliiton toiminnan käynnistyessä on tehtävä lähinnä KATKO:ssa jo nyt tehdyn työn perusteella päätökset seuraavista asioista:

- **tietotekniikan avoimuuspolitiikka**
Mitkä ovat ne keskeiset toiminnalliset standardikokonaisuudet, joita kunnallishallinnossa tulisi käyttää yhteentoimivuuden varmistamiseksi?
- **ns. perusrekisterien tietokuvaus**
Miten keskeiset ja lähes kaikille yhteiset tiedot kunnallishallinnon järjestelmissä määritellään?
- **edunvalvonnan politiikkakysymykset**
Millaista toimintapolitiikka yleensä noudatetaan suhteessa esimerkiksi maksuperusteisiin ja julkisen hallinnon tietohallinnon työnjakoon?

Nämä päätökset yhdessä muodostavat Kuntaliiton kunnallishallintoa koskevan tietohuoltostrategian, joka sitoo muuta toimintaa. Päätösten valmistelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, että ne on muotoiltu tarpeeksi modulaarisesti, jotta jatkuva ylläpito on mahdollista.

Linjaukset hyväksytään Kuntaliitossa sen päätöksentekoperiaatteiden mukaisesti.

Koska hankkeet yleensä edellyttävät laajaa osallistumista ja eri näkökantojen huomioonottamista on erilaisten työryhmien syntymistä tietohuollon tehtäviin vaikea välttää. Vastuualueet voisivat esimerkiksi perustaa KATKO:n nykyisten atk-toimikuntien tapaisia ryhmiä.

Käyttäjien lisäksi tulee projekteissa huomioida myös yhteistyö alan toimittajien kanssa.

Kuntaliiton sisällä tarvittaneen joitakin tietohuoltoon liittyviä sisäisiä pysyvämpiä työryhmiä, joiden koostumusta ja tehtäviä ei vielä tässä vaiheessa voi määrittellä. Pääosin aikaisempi yhteistyötarve kuitenkin korvaantuu sisäisillä entistä laajemmilla tietojärjestelmillä ja sillä, että jokaisella liitossa työskentelevällä on niihin liittyvä ylläpitovastuu (informaatiiovastuu).

Tietohuoltoa koskevan kehitystyön tulee olla niin merkittävää ja korkealle profiloitunutta, että se herättää mielenkiintoa ja kerää aktiivista osallistumista. Milloin esimerkiksi osallistujamäärien vuoksi kaikille avoin työryhmätyöskentely ei ole mahdollista, voitaneen se korvata erityisillä "kuulemistilaisuuksilla", foorumeilla, jossa tehtyä/tehtävää työtä arvioidaan.

Parempaan vuorovaikutteisuuteen pyritään käyttämällä hyväksi myös tietotekniikan mahdollisuuksia kuten sähköpostia sekä erilaisia kokousten elektronisia vaihtoehtoja.

Sekä liiton omasta että myös kunnallishallinnon tietohuollosta vastaa pääosin varatoimitusjohtaja Timo Kietäväinen. Hänen alaisuudessaan toimii tietohuollon vastuualue, missä toiminnasta ja sen koordinoinnista vastaa Leena Meisalo. Tietohuollon yhdeksi tehtäväksi on määritelty kunnallishallinnon tietotekniikka. Tällä vastuualueella siihen voitaneen useampien henkilöiden yhteisenä panoksena käyttää noin 4 - 5 henkilötyövuotta. Mikäli vastuualueilla tehtävä työ täyttää jäljempänä seuraavat odotukset, tulee määrä kaksinkertaistumaan.

3. TOIMIALAKOHTAINEN TEHTÄVÄTARKASTELU

Seuraavassa on pyritty eräin esimerkein kuvaamaan mahdollista tehtävien jakoa tietohuollon ja muiden vastuualueiden kesken. Ne on kuvattu lähinnä ns. kansalliselta pohjalta. Lisääntyvä kansainvälinen työskentely jakaantuu pääpiirteissään samojen periaatteiden mukaisesti.

3.1 Tietohuolto/Leena Meisalo

3.1.1 Koko yksikkö

Keskeisenä tehtävänä on edellä mainittujen linjapapereiden valmistelu ja ajantasaisuudesta huolehtiminen.

Tietohuolto edustaa Kuntaliittoa kaikilla yleisillä alan foorumeilla.

Tietohuolto huolehtii alan etujärjestötyön koordinoinnista. Kunnallishallinnon tietotekniikan osalta kantaa joudutaan ottamaan ainakin tietopalveluiden teknisiin määrittelyihin.

Tietohuolto järjestää kuntien tietohuoltoa edistävät valtakunnalliset tietopalvelut siltä osin, kuin muiden palvelut eivät ole riittävät.

3.1.2 Kunnallishallinnon tietotekniikka

Näissä tehtävissä työskentelevien vastuulla on Kuntaliiton edustus tietotekniikan yleisessä standardoinnissa niin kansallisesti kuin myöhemmin myös kansainvälisesti. Todennäköistä on, että lähiaikoina tehtäviin tulee myös osallistua julkisen hallinnon tietotekniikkapoliittisen yhteistyöhön, koska se lähinnä eurooppalaisen yhdyntymisen vuoksi näyttää olevan syntymässä.

Kansallisesti tärkeimpiä tämän hetken yhteistyökumppaneita ovat Tietotekniikan kehittämisskeskus, Suomen Tiedonsiirtoyhdistys, Tietotekniikan Liitto sekä luonnollisesti valtionhallinto ja tietotekniikka-alan yritykset.

Henkilöt osallistuvat tarpeen mukaan eri vastuualueilla toteutettaviin projekteihin sekä huolehtivat neuvonta- ja tiedotuspalveluista.

Tietohuollolle/kunnallishallinnon tietotekniikalle kuuluu vastuu esimerkiksi seuraavista yleisistä tehtävistä:

- yleensäkin erilaiset infrastruktuurihankkeet, kuten esimerkiksi lähiverkot, toimistoautomaatio, avoimuus
- uusien välineiden kokeiluhankkeet
- turvallisuuskysymykset
- kunnallishallinnon tietotekniikan tilanteen seuranta
- tietotekniikan tuottavuuden edistäminen
- kunnallishallinnon tietotekniikan tunnetuksi tekeminen
- kunnallishallinnon tietohallinnon kehittäminen

Tietohuollon/kunnallishallinnon tietotekniikan puolelta voitaisiin olla myös organisoimassa kunnille ja kuntayhtymille tarkoitettua yksilöidympää palvelua edellyttäen, että se ei ole ristiriidassa esim. Efektian palveluiden kanssa. Kysymykseen voisi tulla vaikkapa henkilötövoiman hankinta muutamaksi kuukaudeksi lähiverkon käyttöönoton tai jonkin muun vastaavan projektin ajaksi.

3.2 Kunnallistalous/Arto Laitinen

Vastuualueelle kuuluvat kaikki taloushallinnon, materiaalihallinnon ja suunnittelun tietojärjestelmien asiat.

Lähiuosina merkittävää työpanosta kaivataan ainakin seuraavilla alueilla:

- talouden/toiminnan tunnusluvut + johdon
- hankintatoimen OVT ja materiaalihallinnon logistiikka yleensäkin
- laskentajärjestelmien kehittäminen
- maksuliikenteen uudet järjestelyt

3.3 Rakennepolitiikka/Juha Talvitie

Tehtävämäärittelyn mukaisesti vastuualueelle kuuluu mahdollisesti tavanomaista tiiviimmässä yhteistyössä tietohuollon/kunnallishallinnon tietotekniikan kanssa sellaiset asiat kuin

- julkishallinnon yhteisten palvelujen kehitystä yleensä tukeva tietotekniikka, kuten monipalvelupisteet, puhelimen avulla tarjotut palvelut jne.
- kuntien yhteistyötä tukeva tietotekniikka

- yhteiskunnallista verkottumista tukeva tietotekniikka
- valtakunnallinen teletointapolitiikka

Muihin vastuualueisiin nähden poikkeuksena tulee rakennepolitiikan alueella sijaitsemaan maakunnallisten liittojen tietotekniikan tukipalvelut.

Alunperin Seutus suunnittelun keskusliitto ja myöhemmin Suomen maakuntien liitto on järjestänyt 1980 -luvulta lähtien ohjelmistoyhteistyötoimikunnan (OYT) nimellä kulkevaa palvelua, josta siihen osallistuneet jäsenliitot ovat erikseen maksaneet. Tälle palvelulle on katsottu olevan edelleen tarvetta. Toimintona se sijoitetaan rakennepolitiikan vastuualueelle (luonnollisesti kiinteässä yhteistyössä tietohuollon kanssa) ja se rahoitetaan erillisellä palvelumaksulla. Valmistumassa olevan maakunnallisten liittojen tietojärjestelmien kehittämissuunnitelman mukaan palvelun erityisisältönä on:

- huolehtia maakunnallisia liittoja palvelevien tietojärjestelmien ja eri osaprojektien jatkovalmistelusta sekä toteutuksesta yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Samalla palvelumaksulla voitaneen katsoa olevan mahdollista myös rahoittaa maakunnallisten liittojen osallistuminen mahdollisiin laajempiin Kuntaliiton kehittämishankkeisiin.
- valmistella maakunnallisten liittojen käyttöön atk -laitteistoja ja ohjelmistoja koskevia suosituksia ja sopimuksia
- huolehtia maakunnallisten liittojen tietotekniikkaa koskevasta tietotarpeesta
- huolehtia maakunnallisia liittoja koskevien yhteisten tietojärjestelmien ylläpidosta

Lisäksi toimintaan sisältyy luonnollisesti osallistuminen Kuntaliitossa harjoitettavaan sellaiseen tietohuollon kehittämis- ja edunvalvontatyöhön, joka palvelee maakunnallisten liittojen tarpeita. Kehittämissuunnitelmaluonnoksessa on resurssitarpeeksi arvioitu vuositasolla 500.000 - 600.000 markkaa, mikäli toimintaa halutaan jatkaa nykyisessä laajuudessa.

Rakennepolitiikan vastuualue vastaa palvelujen organisoinnista (esimerkiksi yhteispalvelupisheet) sekä elinkeinotoimen kehittämisessä tarvittavista tietojärjestelmistä.

3.4 Ympäristönsuojelu/Pekka Jalkanen

Vastuualueelle kuuluu erilaisten ympäristötietojärjestelmien yleinen kehitystyö ja siihen liittyvä yhteistyö.

3.5 Yhdyskuntarakentaminen, asuminen ja maankäyttö/Veikko Heino

Vastuualueelle kuuluu seuraavien kunnallishallinnon tietohuollon osasektoreiden kehitys- ja edunvalvontatyö:

- maankäytön suunnittelu
- mittaustoimi
- asuntotoimen tietojärjestelmät
- paikkatietojärjestelmät

- rakennussuunnittelu

3.6 Yhdyskuntatekniset palvelut/Antti Soikkeli

Vastuualueelle kuuluu kunnallishallinnon tietotekniikka seuraavasti:

- yhdyskuntateknisten verkkojen suunnittelu, toteutus, valvonta ja ylläpito sekä muut niihin liittyvät tietojärjestelmät. Siihen sisältyvät omana ryhmänään myös tietoliikenneverkot.
- erilaisten liikelaitosten toiminnassa tarvittava tietotekniikka
- palo- ja pelastustoimen tietojärjestelmät, myös aluehälytyskeskukset

3.7 Opetus- ja sivistystoimi sekä vapaa-aikatoiminnot/Matti Rasila

Vastuualueen nimen mukaisten hallinnollisten tietojärjestelmien lisäksi tänne kuuluu myös tietokoneavusteinen opetus sekä yhteisvalintajärjestelmä.

3.8 Työvoima- ja henkilöstöpolitiikka/Salme Sundqvist

Suurimpana yksittäisenä kokonaisuutena ovat henkilöstöhallinnon tietojärjestelmät.

3.9 Lainopilliset palvelut/Kari Prättälä

Vastuualueen tietohuollolliset tehtävät liittyvät seuraaviin asioihin:

- vaalijärjestelmät
- tiedonsiirron juridiikka, kuten esimerkiksi elektroniset allekirjoitukset
- tietosuoja henkilökisterilain näkökulmasta
- sopimusjuridiikka

3.10 Sosiaali- ja terveydenhuolto/Olli Kerola, Jorma Back

Toimialan työ on pääasiassa tietotyötä, jonka entistä korostetummin tulee rakentua ajantasaiselle ja oikealle tiedolle. Tieto on toimialan strateginen voimavara, joten sen tietohuolto on järjestettävä

Toimialalla on oltava kattavat, virheettömät ja oikea-aikaiset tiedot väestön sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeesta, käytöstä, määrästä, laadusta ja kustannuksista. Tämä ei voi perustua pelkästään valtion viranomaisilta saataviin tietoihin, joiden tiedonkeruulla on eri tavoitteet.

Onnistuneen tietohuollon keskeisiä strategisia tekijöitä ovat tietotankit/-varastot sekä niiden tehokas hyväksikäyttö. Toimialan pitää tietoisesti luoda niitä sekä edistää niiden käyttöä omassa toiminnassaan. Niihin liittyviä tietopalveluja sekä muiden tahojen keräämien tietojen tietopalveluja kehitetään yhteistyössä tietohuollon vastuualueen kanssa. Toimialan tulee hankkia käyttöönsä helppokäyttöisiä työkaluja, joilla tietoa voidaan tarjota jäsenten käytettäväksi.

Tietojärjestelmiä uudistettaessa keskitytään yhteistyössä tietohuollon vastuualueen kanssa - kuntien ja kuntayhtymien palvelujärjestelmien sekä tiedonsiirtoyhteyksien kehittämiseen ja yleisten tietoverkkojen tarjoamien mahdollisuuksien hyväksikäyttöön. Ulkopuolisia yhteistyökumppaneita ovat mm. STM, STAKES, Medici Data oy, VTT-Sai sekä kunnat ja kuntayhtymät.

Toimiala

- huolehtii keskeisten nimikkeistöjen ja luokitusten keskitetystä kehittämisestä, ylläpidosta ja jakelusta. Ylläpidetyt nimikkeistöt ovat mm. laboratorio, radiologia, toimenpide, tautiluokituksia, fysiatria, lääkenimikkeistö(ATC).
- ylläpitää ja kehittää edelleen terveys- ja sairauskertomuksen manuaalijärjestelmää sekä siihen liittyvää ohjekirjaa ja lomakkeistoa ja atk-järjestelmän sisältömäärittelyjä. Järjestää hyväksikäytön vaatimaa neuvontaa ja koulutusta.
- tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon uudistetut tuottajatilastot niin, että niistä saatava palautetieto vastaa kuntien ja kuntayhtymien tarpeita. Kehittämisessä otetaan huomioon uuden tietotekniikan suomat mahdollisuudet. Samalla ylläpidetään tilastoaineiston mikropohjaista analysointiohjelmistoa, joka voidaan toimittaa kunnille ja kuntayhtymille konekielisen tilastoaineiston yhteydessä. Lisäksi toimiala toimittaa kunnille ja kuntayhtymille mikropohjaisen tiedonkeruu- ja tiedonjakeluohjelman, jolla ne voivat tuottaa eri valtionviranomaisten tarvitsemat tiedot konekielisessä muodossa.
- lisää tilastoihin liittyviä tietopalvelujaan mm. keräämällä ja ylläpitämällä edellä lueteltuihin järjestelmiin liittyviä valtakunnallisia vertailuaineistoja. Vertailuaineistoja ovat mm.:
 - uusittujen tuottajatilastojen tiedot,
 - laboratoriotutkimusten kustannukset ja hinnat,
 - radiologiatutkimusten kustannukset ja hinnat,
 - leikkaustoimenpiteiden kustannukset ja hinnat,
 - fysioterapian kustannukset ja hinnat,
 - potilaskohtaisten hoitojen kustannukset ja hinnat yhteisesti sovitun luokittelun ja ryhmittelyn mukaisesti,
 - potilaan saaman hoidon ominaisuuksia kuvaavat tiedot valitun ryhmittelyn mukaisesti.
- ylläpitää terveydenhuollon OVT-asiantuntijoista koottua OVT-koordinaatioryhmää. (OVT = Organisaatioiden Välinen Tiedonsiirto).
- ylläpidetään ja kehitetään edelleen sairaanhoidollisten palveluyksiköiden suoritteiden kustannuslaskentajärjestelmiä. Ylläpidettäviä kustannuslaskentajärjestelmiä ovat:
 - kliinisen laboratorion (LAKU),
 - radiologian,
 - leikkaustoiminnan (VEITSI).
- ylläpitää järjestelmiä (EKOMED 3), jotka tarjoavat johdolle sekä vastuualueen esimiehille työvälineen, joilla voidaan laskea potilaskohtaiset kustannukset sekä analysoida sairaalan ja vastuualueen toimintaa, etsiä poikkeuksia ja analysoida muutosten vaikutuksia. Tästä voidaan kehittää myös terveyskeskussille soveltuva versio.

3.11 Ruotsinkieliset palvelut/Astrid Thors

Ruotsinkielinen tietotekniikan neuvontapalvelu yhteistyössä tietohuollon kanssa.

3.12 Auditor, Efektia ja Kuntakoulutus

Yrityksillä ovat toimialueeseensa liittyvät omat kunnallishallinnon tietotekniikkaa sivuavat tuotteensa. Tietohuolto ja muut vastuualueet tekevät tarvittaessa ja mahdollisuuksiensa puitteissa yrityksille "aliurakointia".

Tietohuollon vastuualue tekee yritysten kanssa säännöllisesti uusin tuotteiden kehitystyötä.

4. NEUVONTAPALVELU

Tällä hetkellä neuvontapalvelu muodostaa keskusjärjestöjen tietotekniikan toiminnoista melko huomattavan osan. Tyypillistä on myös se, että ongelmatilanteet vaihtelevat yksittäisistä teknisistä kysymyksistä hyvinkin laajoihin organisaation yleiseen toimintaan liittyviin asioihin.

Osallistumalla eri vastuualueilla tehtävään työhön tietohuollon yksikkö/kunnallishallinnon tietotekniikka pystynee hoitamaan neuvontapalvelun tyydyttävästi, mikäli liiton tietojärjestelmien päivityksestä tunnetaan vastuu hajautetusti ja tavoitettavuus on riittävä.

Toisaalta neuvontapalvelujen sujuminen on liiton ulkoisen kuvan kannalta tärkeä asia. Näyttää myös siltä, että neuvontapalvelujen tarve kasvaa isompien kuntayksiköiden ollessa yhä haluttomampia pitämään palveluksessaan erityisasiantuntijoita.

Tällä hetkellä ei ole tiedossa, miten tärkeänä liiton strategisena kysymyksenä neuvontapalvelujen sujumista pidetään. Mikäli merkitys on suuri, voitaisiin kuvitella nykyistä "kurinalaisempaa" ratkaisua kuten esimerkiksi eräänlaista neuvontapalvelukeskusta (monipalvelupiste?), jossa voisi vaikkapa 3-4 eri alojen asiantuntemusta edustavaa henkilöä päivystää kerralla ja käytännöllisesti katsoen kaikki liiton palveluksessa olevat asiantuntijat työskentelisivät tässä palvelussa vuorollaan.

Tietotekniikan neuvontapalvelut voivat olla myös laskutettavia kuntakäyntejä. Toimialuerajana konsultointiin päin on se, että niissä ei synny samanlaista asiakassuhdetta ja että ne ovat ajallisesti rajattu 1-2 päivään. Raja Auditorin ja Kuntakoulutuksen kanssa tulee hoidetuksi, mikäli ne pystyvät tuotteistamaan tämän tyyppiset palvelunsa tarpeeksi selkeästi.

5. TIEDOTTAMINEN

Kunnallishallinnon tietotekniikkaa tullaan esittelemään Tietohuolto -tiedotteessa, jonka ilmestyy noin neljä kertaa vuodessa ja sisältää mm:

- informaatiota menossa olevista kehitysprojekteista
- muita vastaavia ajankohtaisasioita, kuten julkaisut jne
- tuoteuutuuksia
- jne

Nopeampaa vuorovaikutusta varten otetaan käyttöön tiedotetta kehittyneempiä välineitä, joiden sisältönä on esimerkiksi:

- useampisuuntaista informaatiota; esimerkiksi kuntien pyyntöjä saada tietoja muiden kuntien määrättyistä hankkeista
- projekteihin ja muihin työryhmiin osallistumispyynnöt
- erilaisten teknisten ja tietosisällöllisten standardien kuvaus

4. PERUSEDellyTYKSENÄ YHTEISTYÖ

Tietohuollon vastualueen keskeisenä tavoitteena on kaikin mahdollisin tavoin pyrkiä laajentamaan kunnallishallinnon tietotekniikkaan liittyvää vuorovaikutusta toisaalta kuntakentän sisällä ja toisaalta kuntien/kuntayhtymien ja liitossa tapahtuvan työskentelyn välillä. Edellä mainitun tehtäväjaon mukaisesti tärkeimpänä tietohuollon vastualueen yhteistyöryhmänä ovat kunnallishallinnon atk-päälliköt ja muilla nimekkeillä tietotekniikan käytöstä ja käytön kehityksestä vastaavat. Kuitenkaan ei saa unohtaa toimittajapuolen merkitystä.

Vastaavasti kuin eri sektorien vastualueella tulee tietohuollon huolehtia siitä, että kunnallishallinnon tietotekniikan ammattilaiset ja pienemmissä organisaatioissa tietotekniikan kehityksestä ja käytöstä vastaavat saavat myös äänensä kuuluviin. Samoin tulee myös kehittää edelleen kunnallishallinnon sisällä jo olevan asiantuntijoiden verkoston toimintaedellytyksiä.